

BİR LİDER DOĞUYOR

Mustafa Kemal, 1881 yılında Selanik'te doğdu. Annesi Zübeyde Hanım, Babası ise Ali Rıza Efendi idi. Ali Rıza Efendi, Mustafa henüz yedi yaşında iken vefat etti. Zübeyde Hanım, bunun üzerine oğlu Mustafa ve kızı Makbule'yi alarak kardeşinin çiftliğine yerleşti. Şemsi Efendi İlkokulu'nda eğitim alan Mustafa, sırasıyla Selanik Mülkiye Rüştiyesi'ne, Selanik Askerî Rüştiyesi'ne ve Manastır Askerî İdadisine (lise) giden Mustafa Kemal, sonrasında İstanbul'a gelerek Harp Okuluna başladı. Harp Okulundan sonra eğitime devam ederek Harp Akademisine gitti. Harp Akademisinden kurmay yüzbaşı olarak mezun olan Mustafa Kemal'in askerlik hayatı başladı.

TRABLUSGARP SAVAŞI'NDA MUSTAFA KEMAL

İtalya, Kuzey Afrika'daki Osmanlı toprağı olan Trablusgarp ve Bingazi'ye göz dikti. Mustafa Kemal'in de içinde yer aldığı vatansever subaylar, gönüllü olarak bölgeye gidip halkı örgütledi. Balkan Savaşı'nın çıkması üzerine İtalya ile Uşi Antlaşması imzalandı. Başarılar elde edilmesine rağmen Trablusgarp ve Bingazi, İtalya'ya bırakıldı.

Trablusgarp Savaşı, Mustafa Kemal'in katıldığı ilk savaşı.

ÇANAKKALE BATERİ'NDE MUSTAFA KEMAL

Osmanlı Devleti 1914'te başlayan I. Dünya Savaşı'na İttifak Devletleri (Almanya, Avusturya, Macaristan) tarafında katılmıştı. İtilaf Devletleri'nden olan İngiltere ve Fransa, Çanakkale ve İstanbul Boğazlarını geçerek Çarlık Rusya'sına yardım etmek istiyordu. Güçlü bir donanmayla Çanakkale Boğazı'na saldıran İtilaf Devletleri karşısında ordumuz, imkânsızlıklar içinde olmasına rağmen üstün başarılar elde etti. Bu zaferin kazanılmasında pay sahibi olan komutanlardan biri de Mustafa Kemal, "Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum!" gibi önemli emirleriyle askerlerini cesaretlendirmiş, zafer yolunda ilerlemelerini sağlamıştır.

 Çanakkale savaşını kazanmış olmamıza rağmen yanında savaşa girdiğimiz devletlerin savaşı kaybetmesi sonucu bizde kaybetmiş sayıldık.

MİLLÎ MÜCADELE BAŞLIYOR

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmış ve 30 Ekim 1918'de İtilaf Devletleri (İngiltere, Fransa, Yunanistan, İtalya) Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalamıştı. Çok ağır şartlar taşıyan bu antlaşmaya göre, Boğazlar İtilaf Devletleri'ne açılacak, iletişim ve ulaşım araçları galip devletlerin kontrolüne bırakılacaktı. Ordunun büyük bölümü terhis edilecek, özellikle Antlaşma'nın 7 ve 24. maddelerine göre ülke savunmasız bırakılarak kolayca işgal edilebilecekti.

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ TOPLANTI VE KONGRELER

Mustafa Kemal millî hâkimiyete dayanan, bağımsız bir Türk devleti kurmak istiyordu. 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkar çıkmaz da bu düşüncesini gerçekleştirmek için çalışmalarına başladı. Öncelikle halkta millî bilinci uyandırmalı, birlik ve beraberliği sağlamalıydı.

Samsun'dan Havza'ya ve Amasya'ya geçen Mustafa Kemal, genelgeler yayınlayarak, toplantılar düzenleyerek yurdun içinde bulunduğu durumu ve kurtuluş yolunu halka anlattı.

Millî Mücadele sadece askerlerin verdiği bir mücadele olmamıştır. Erkeklerin yanında yaşlılar, çocuklar ve özellikle kadınlar eşi görülmemiş bir kahramanlık ve cesaret göstermiştir. Nene Hatun, Şerife Bacı, Kara Fatma bu kahramanlardan sadece birkaçıdır.

Erzurum'da ve Sivas'ta yapılan kongrelerde, vatanın bir bütün olduğu ve parçalanamayacağı kararı alındı ve Misakımillî (Millî And) ilan edildi. Bununla millî sınırlarımız belirlendi. Yine kongrelerde alınan kararlar doğrultusunda, Mustafa Kemal, bundan sonra Millî Mücadele'nin merkezi hâline gelecek olan Ankara'ya geldi.

23 Nisan 1920'de, Büyük Millet Meclisi açılarak milletin egemenliğine dayalı yönetimin temelleri atıldı. Mustafa Kemal Anadolu'da halkımızla kurtuluşa giden yolda emin adımlarla ilerlerken, İstanbul Hükûmeti, İtilaf Devletleri ile Sevr Barış Antlaşması'nı imzalamıştı (10 Ağustos 1920). Mustafa Kemal liderliğinde bir araya gelen Millî Mücadeleciler, Sevr Barış Antlaşması'nı kabul etmedi. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Anadolu'da oluşturulan Kuvayımiliye birlikleri, direnişlerini sürdürme konusunda kararlıydı.

CEPHELER

Doğu Cephesi'nde, Kâzım Karabekir Paşa'nın başarılı taarruzları sonucu Ermeniler, bölgeden çekilmek ve barış istemek zorunda kaldı.

Güney Cephesi'nde ise Antep, Maraş ve Urfa'yı önce İngilizler, sonra Fransızlar işgal etti. Fransızlar, karşılaştıkları direniş sonucunda Maraş, Antep ve Urfa'dan çekilmek zorunda kaldılar. Bu şehirlerimiz düşmanlara karşı gösterdikleri üstün cesaret ve kararlılık nedeniyle TBMM tarafından ödüllendirildi. *Antep "Gazi", Maraş "Kahraman," Urfa ise "Şanlı" unvanını aldı.*

Batı Cephesi'nde Kuvayimillîye birliklerinin yetersiz kalması üzerine TBMM tarafında kurulan düzenli ordu Batı Cephesi'nde faaliyetlerine başladı. *Batı Cephesi'nde sırasıyla I. İnönü, II. İnönü, Sakarya Meydan Savaşı, Büyük Taarruz ve Meydan Muharebesi yapıldı.*

Birinci ve İkinci İnönü Savaşları: İzmir'i işgal eden Yunanlılar Ankara'yı ele geçirmek için Bursa üzerinden İnönü bölgesine ulaştılar. Türk birlikleri ile yaptıkları savaşta yenilerek geri çekilmek zorunda kaldılar. Bu, TBMM'nin kurduğu düzenli ordunun kazandığı ilk başarıydı. Yenilgiyi kabullenemeyen Yunanlılar, Fransız ve İngilizlerden aldıkları destekle İnönü'de tekrar Türk birlikleri ile çatıştılar ve yine yenildiler.

Kütahya -Eskişehir Savaşları: Yunanlılar, İnönü Savaşları sonrasında ordumuzun daha da güçlenmesine fırsat vermeden tekrar saldırıya geçti. Afyon, Kütahya ve Eskişehir Yunanlıların eline geçmesinden sonra Mustafa Kemal'e başkomutanlık yetkisi verildi.

Sakarya Meydan Savaşı:

Mustafa Kemal Paşa, Tekâlif-i Milliye (Millî Yükümlülükler) emirlerini yayınladı. Bu emirlerin maddeleri genel olarak şunlardır:

- Her ilçede bir tane Tekâlif-i Milliye Komisyonu kurulacak.
- Halk, elindeki silah ve cephaneyi 3 gün içinde orduya teslim edecek.
- Her aile, bir askeri giydirecek.
- Yiyecek ve giyecek maddelerinin %40'ına el konulacak ve bunların karşılığı daha sonra geri ödenecek.

23 Ağustos 1921'de düşman kuvvetlerinin hücumuyla başlayan savaş 22 gün, 22 gece sürdü. Mustafa Kemal'in askerî dehasını ortaya koyan *"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh, bütün vatandır. Vatanın, her karış toprağı, vatandaş kanıyla ıslanmadıkça terk edilemez."*

şeklindeki emirleri ile 13 Eylül 1921'de Yunan ordusu Sakarya Nehri'nin batısına sürüldü. Millî Mücadele'nin en önemli zaferlerinden olan Sakarya Meydan Savaşı sonucunda Mustafa Kemal'e "mareşallik. rütbesi ile "gazi.lık unvanı verildi.

BÜYÜK TAARRUZ VE BAŞKOMUTAN MEYDAN MUHAREBESİ

Türk ordusu 26 Ağustos 1922'de Yunan ordusunun üzerine Kocatepe'den taarruza geçti. 30 Ağustos günü Yunanlılar Dumlupınar'da ağır bir yenilgiye uğratıldı. Ardından Mustafa Kemal Paşa "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" emrini verdi. Türk ordusu 9 Eylül 1921'de İzmir'e girdi.

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI VE LOZAN BARİŞ ANTLAŞMASI

11 Ekim 1922'de imzalanan bu ateşkes antlaşması ile Mondros Ateşkes Antlaşması geçerliliğini yitirdi. İstanbul, Çanakkale ve Doğu Trakya, TBMM Hükûmetine teslim edildi. TBMM Hükûmeti, İtilaf Devletlerinin tamamı tarafından bu antlaşma ile resmen tanınmış oldu. Bu ateşkes antlaşmasından sonra sıra barış görüşmelerine geldi.

24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Barış Antlaşması ile sınırlarımız bugünkü şeklini aldı ve Türkiye'nin bağımsız bir devlet olduğu kabul edildi.

Bağımsızlığını ilan eden yeni Türk devletinin yönetim şeklinin artık belirlenmesi gerekiyordu. *"Türk milletinin karakter ve âdetlerine en uygun idare, cumhuriyet idaresidir."* diyen Mustafa Kemal önderliğinde, 29 Ekim 1923'te, cumhuriyet ilan edildi.